

De magie van voorlezen

jaarverslag 2022

april 2023

Voorwoord

Het is nu, april 2023, bijna niet meer voor te stellen dat we de eerste maanden van vorig jaar nog te maken hadden met strenge coronamaatregelen. In die eerste maanden was het nog zo dat we voorleesactiviteiten niet konden uitvoeren of dat we ze uitvoerden met beperkende maatregelen. Nadat alle maatregelen waren beëindigd zijn we voortvarend verder aan de slag gegaan. In dit jaarverslag staat dan ook centraal wat we wél allemaal hebben kunnen doen dit jaar.

In 2022 hebben we luisteraars, van jong tot oud, veel goede en betekenisvolle voorleesmomenten gegeven. We hebben nieuwe pilots met voorlezen in de hoofdrol ontwikkeld en hebben daar veel van geleerd. Ook hebben we stappen gezet, samen met voorleesambassadeurs en voorleesbevorderaars, om van Dordrecht een voorleestad te maken. Hiermee bedoelen we:

In Dordrecht wordt voorlezen gezien als belangrijke en onmisbare basisvoorziening van het onderwijs en andere maatschappelijke organisaties. Elke school, elke kinderopvanglocatie, elke huiskamer in de wijk heeft voorlezen als basisactiviteit ingericht, omdat voorlezen kinderen ondersteunt en stimuleert bij hun algemene ontwikkeling.

Dordrecht heeft een levendig voorleesklimaat. Elk kind wordt veel en op allerlei plekken voorgelezen. Voorlezen is geïntegreerd in het dagelijkse leven. Elk kind heeft minimaal één voorleesvoorbeeld in de omgeving. Elke volwassene heeft minimaal één voorleesgids in haar omgeving en/of heeft makkelijk toegang tot tips en inspiratie.

‘Delen is vermenigvuldigen’ is wat ik in al mijn contacten voor ogen houdt. Maar soms schuurt het. Omdat leerkrachten zelf niet van lezen houden en ze ons pleidooi om méér te halen uit voorlezen niet intrinsiek begrijpen. Omdat ouders en kinderen geen tijd zeggen te hebben om voor te lezen, maar wel tijd hebben om op schermen te kijken en actief op sociale media te zijn. Omdat voorlezen enkel gezien wordt als schoolactiviteit om te leren lezen en niet als cultureel onderdeel van het volwassen leven. Onderzoeken wijzen uit dat Nederlandse kinderen (meer dan andere Europese kinderen) niet van lezen houden en een steeds grotere kans hebben om onvoldoende geletterd van de basisschool af te gaan.

Ik constateer, met spijt in het hart maar strijdvaardig om het tij te keren, dat onze rol als Stichting Voorlezen, nodig is; in Dordrecht en daarbuiten. In Dordrecht haken we aan bij het meerjarige beleid van Gemeente Dordrecht om alle kinderen gelijke kansen te geven en te investeren in de taalontwikkeling en talenten van Dordtse kinderen. Buiten Dordrecht zijn we beschikbaar voor het opstarten van voorleesprojecten, het scholen van leerkrachten in goed voorlezen en het stimuleren van ouders om thuis voor te lezen in alle talen die een kind spreekt.

Graag eindig ik met een woord van dank aan al onze voorlezers die zoveel luisteraars dit jaar blij hebben gemaakt, onze voorleesambassadeurs die het voorlezen méér op de kaart hebben gezet en de voorleesbevorderaars die samen met ons plannen hebben gemaakt om het voorleesklimaat in Dordrecht te versterken.

Ilse van Donkelaar
directeur
ilse.vd@voorlezen.org en 06-41362309

Voorwoord	p. 02
1. Dordrecht voorleesstad	
1.1 Inleiding	p. 04
1.2 Voorleesambassadeurs	p. 04
1.3 Voorleesbevorderaars	p. 05
2. Voorleespret	
2.1 Inleiding	p. 06
2.2 Voorleespret thuis	p. 06
2.3 Voorleespret op school	p. 07
2.4 Voorleespret op de zomerschool	p. 08
2.5 Voorleespret in de wijk	p. 09
3. Boom roos vis	
3.1 Inleiding	p. 10
3.2 Voorleesfeestjes in musea	p. 10
3.3 Voorlezen in de thuistaal	p. 11
3.4 Voorlezen en laaggeletterdheid	p. 12
4. Voorleesvisite	
3.1 Inleiding	p. 14
3.2 Voorleesvisite thuis	p. 14
3.3 Voorleesvisite op locatie	p. 15
5. Voorlezen is een vak	
4.1 Inleiding	p. 16
4.2 Trainingen en workshops	p. 16
4.3 Een eigen bibliotheek	p. 17
6. Organisatie	
5.1 Inleiding	p. 18
5.2 Directeur, projectondersteuner en vrijwilligers	p. 18
5.3 Partners en opdrachtgevers	p. 19
5.4 Huisvesting	p. 20
5.5 Financiën	p. 20
7. Governance	
6.1 Inleiding	p. 22
6.2 Verantwoording Raad van Toezicht	p. 22

1. Dordrecht voorleesstad

voorleesambassadeurs lezen voor tijdens de boekenmarkt in Dordrecht

1.1 Inleiding

Stichting Voorlezen maakt zich hard, samen met de Bibliotheek Aanzet, de voorleesambassadeurs en de voorleesbevorderaars, om van Dordrecht een echte voorleesstad te maken. Voorlezen is, voor jong en oud, een betekenisvolle activiteit en bovendien heel leuk om te doen. Voorlezen doe je samen. Stichting Voorlezen initieert en stimuleert daarom het stadsbreed samenwerken om het voorlezen meer onder de aandacht te brengen en om samenwerking rond voorlezen concreter vorm te geven. De eerste focus van de voorleesambassadeurs en de voorleesbevorderaars in Dordrecht is voorlezen met kinderen.

1.2 Voorleesambassadeurs

Het Dordts netwerk van voorleesambassadeurs is een initiatief van Stichting Voorlezen in samenwerking met de Bibliotheek Aanzet. Het netwerk is eind 2021 opgericht. In 2022 zijn de voorleesambassadeurs voor het eerst verschillende keren in actie gekomen en met succes. Hun voorlezen tijdens de kinderboekenweek is zeer gewaardeerd door de kinderen en de locaties waar ze hebben voorgelezen. Door korte vlogjes op te nemen met een oproep om voorlezer te worden bij Stichting Voorlezen is de bekendheid van de stichting toegenomen en zijn er nieuwe voorlezers geworven. Door te flyeren op de boekenmarkt hebben ze positieve gesprekken gevoerd over voorlezen. Het ambassadeurschap kost de ambassadeurs tijd en energie, maar ze krijgen er veel voor terug. Ze geven aan dat het een groot plezier is om voor te lezen met kinderen, dat ze er energie van krijgen en dat ze via het netwerk toegang hebben tot nieuwe kennis over boeken en voorlezen.

“Het bezoek van een ‘externe’ voorlezer vinden we van grote meerwaarde voor onze peuters.”

een leidster van een peuterspeelzaal

“Bij ons thuis is zondag onze (voor)leesdag. Door de week heb ik weinig tijd om mijn kinderen voor te lezen. Daarom gaan de telefoons op zondag uit en lezen we ieder voor zich en lezen we voor.”

een voorleesambassadeur en wethouder van Dordrecht

1.3 Voorleesbevorderaars

Stichting Voorlezen heeft dit jaar nog een ander initiatief genomen om het voorleesklimaat in Dordrecht te verbeteren. Op uitnodiging van de Stichting zijn een aantal voorleesbevorderaars bij elkaar gekomen met als doel het voorleesklimaat in Dordrecht te verbeteren door meer en gericht samen te werken.

Een goed voorleesklimaat, volgens de voorleesbevorderaars, is dat elk kind veel en op allerlei plekken wordt voorgelezen. Er wordt op vaste tijden en spontaan voorgelezen. Voorlezen is geïntegreerd in het dagelijkse leven. Elk kind heeft minimaal één voorleesvoorbeeld in de omgeving. Elke volwassene heeft minimaal één voorleesgids in haar omgeving en/of heeft makkelijk toegang tot tips en inspiratie om voor te lezen.

De voorleesbevorderaars constateren, op basis van eigen ervaringen, dat in Dordrecht niet elk kind een voorleesvoorbeeld heeft en niet elke volwassene een voorleesgids heeft of deze kan vinden. Ze stellen zichzelf twee vragen:

1. Hoe kunnen wij collega's en ouders stimuleren om (meer) te gaan voorlezen?
2. Hoe kunnen wij de voorleesgidsen die er in Dordrecht en daarbuiten zijn bereikbaar maken voor de volwassene die (meer) wil voorlezen en ze zelf niet kan vinden?

Met beide vragen zijn de voorleesbevorderaars, onder leiding van Stichting Voorlezen, aan de slag gegaan. Samen met een trainer-acteur is geoefend welke beïnvloedingsstrategieën er zijn en wat deze doen in het contact met een collega of een ouder die niet (wil of kan) voorlezen. Verder hebben de voorleesbevorderaars, eind vorig jaar, tien ideeën verzameld om in 2023 verder uit te werken.

“Het geeft energie om andere voorleesbevorderaars te ontmoeten en samen het voorleesklimaat in Dordrecht te verbeteren.”

een voorleesbevorderaar

2. Voorleespret

voorleespret thuis

voorleespret op school

2.1 Inleiding

Voorlezen helpt kinderen taal- en sociaalvaardig te worden. Kinderen die worden voorgelezen hebben een grotere woordenschat, een goed taalbegrip en kunnen zich inleven in anderen. Voorlezen prikkelt hun fantasie en creativiteit. Door de verhalen die ze horen, vergroten ze hun kennis en inzicht over de wereld waarin zij leven en over de werelden van anderen. Voorlezen is meer dan een voorbereiding op het leren lezen. Voorlezen is, zo stelt Stichting Voorlezen, een belangrijke en onmisbare basisvoorziening van het onderwijs die op elke school (in)gericht moet worden om kinderen te begeleiden bij hun algemene ontwikkeling.

2.2 Voorleespret thuis

Stichting Voorlezen leest thuis voor bij kinderen van vier tot twaalf jaar. De belangrijkste motivatie voor leerkrachten, wijkteamprofessionals en ouders om kinderen voor dit project aan te melden is het stimuleren van de Nederlandse taalontwikkeling. In de praktijk ziet Stichting Voorlezen dat er meer gebeurt tijdens de voorleesbezoeken. Het voorleesbezoek is een talige én sociale activiteit die kinderen ondersteunt in hun algemene ontwikkeling en ouders thuis begeleiding in de opvoeding biedt. De voorlezers:

1. hebben tijdens het voorleesbezoek aandacht voor het kind als persoon. Ze spreken met kinderen over het boek, over hoe het is op school, wat ze met de vakantie gaan doen. Ze nodigen kinderen uit zelf na te denken over het verhaal en over zichzelf.
2. doen activiteiten met de kinderen om het verhaal dieper te laten begrijpen. Ze knutselen of tekenen naar aanleiding van het verhaal. Of ze spelen het verhaal na.

3. betrekken de andere kinderen in het gezin en de ouders erbij door bijvoorbeeld een spelletje te doen.
4. stimuleren anderstalige ouders voor te lezen in de taal die zij met hun kinderen spreken. Ze zorgen, indien gewenst, voor buitenlandse kinderboeken voor de ouders.
5. bezoeken met het gezin de bibliotheek, de feestelijke afsluiting van het project of een voorleesactiviteit in de wijk of het museum.

“Mijn man leest nu elke avond voor, in het Turks.”

- een moeder

*“Mijn voorlezer neemt altijd hele verschillende boeken mee,
nu ga ik zelf ook boeken lenen.”*

- een voorleeskind

2.3 Voorleespret op school

Stichting Voorlezen werkt op verschillende manieren samen met basisscholen rond voorlezen op school. De scholen vragen de Stichting vanwege haar deskundigheid in en enthousiasme voor het voorlezen. In 2022 heeft de Stichting voorleesouders getraind en begeleidt, kinderen voorgelezen in kleine groepjes en ouders gesproken over thuis voorlezen.

De ouders van mijn oppaskinderen zeiden: er is één ding dat je moet doen, en dat is voorlezen. Dat kende ik zelf niet uit mijn eigen jeugd. Maar ik deed het en ik ontdekte dat ik voorlezen leuk vond. Nu heb ik zelf twee kinderen en lees ik elke dag voor.

een ouder bij een ouderbijeenkomst over voorlezen

Het belang van voorlezen wordt helaas niet door elke leerkracht onderschreven. Leerkrachten in de onderbouw lezen vaker voor dan leerkrachten in de midden- of bovenbouw van de basisschool. Lezen leerkrachten voor, dan is het lang niet altijd als instrument om kinderen iets te leren, maar eerder ter ontspanning. Een gemiste kans. Er kan zoveel méér met voorlezen. Stichting Voorlezen probeert leerkrachten en hun leerlingen dat méér te laten ervaren.

“Op de basisschool deed Ayse mee met de voorleeswedstrijd en won een boekenbon. Haar meester wist dat haar ouders haar niet konden helpen en nam haar mee naar de winkel om een boek uit te kiezen. Dat boek doet Ayse nooit weg. Door mee te doen met de voorleeswedstrijd, door haar meester die haar hielp, ontdekte ze dat ze voorlezen leuk vindt en heeft ze jaren later in onze stichting kinderen voorgelezen.

Ilse van Donkelaar – directeur Stichting Voorlezen

“Het verschil is zeker gemaakt. In het begin durfden kinderen niet zoveel te zeggen, naderhand praatten ze aan één stuk door. De leerkracht zei tegen een voorleeskind: “In de klas zeg je nooit zoveel, maar nu hoor ik hoe goed jij Nederlands praat”. Tijdens het voorlezen kwam ik altijd op het vorige bezoek terug en vroeg hen naar het verhaal en belangrijk begrippen daaruit. Veel was blijven hangen!”

een voorlezer over het voorlezen op school

2.4 Voorleespret op de zomerschool

Stichting Voorlezen heeft dit jaar voorgelezen op de zomerschool in de middenbouwgroepen. Het overkoepelende thema dit jaar is ‘reizen over de wereld’. Het voorlezen wordt op een leuke manier geïntroduceerd en uitgebreid met verwerkingsopdrachten. Voorlezen doet, als het goed gebeurt, een appèl op de luisteraars. Daar is een goede voorbereiding voor nodig. Bereid het verhaal, als voorlezer, goed voor. Weet wat je luisteraars interessant vinden. Maar ook: stel je verwachting van je luisteraars hoog in. Zoals bijvoorbeeld, in het geval van de kinderen op de zomerschool: kinderen kunnen een verhaal met meerdere lagen aan, ze kunnen stil luisteren zonder dat ze afgeleid zijn of almaar vragen willen stellen.

Eén van de twee verhalen die we hebben voorgelezen doet een appèl op het inlevingsvermogen van de kinderen. In dit verhaal staat een reiservaring centraal dat voor de ene leerling (met familie in het buitenland) een spiegel is (herkenning) en voor de andere leerling (zonder familie in het buitenland) een raam is (verkenning). Tijdens het voorlezen vragen we de leerlingen stil te luisteren (wat best moeilijk voor ze is) en beloven we dat we na afloop van het verhaal erover zullen praten. Het lukt: de kinderen zijn muistil en diep onder de indruk van het verhaal en meer dan bereid om na afloop er dieper over na te denken.

een voorlezer over het voorlezen tijdens de zomerschool

2.5 Voorleespret in de wijk

Veel voorleesactiviteiten die door Stichting Voorlezen, de Bibliotheek Aanzet en andere partners in Dordrecht, worden aangeboden zijn voor peuters en kleuters, kinderen die zelf nog niet kunnen lezen. Ouders die hebben deelgenomen aan ‘voorleespret thuis’ en de voorleesfeestjes in het museum vragen Stichting Voorlezen voor een vervolg. Hun kinderen zijn inmiddels acht jaar of ouder en hebben lesondersteuning nodig. Stichting Voorlezen begrijpt hun vraag. Enerzijds, omdat ouders zelf niet goed (in het Nederlands) kunnen lezen en hun kinderen hierin niet kunnen begeleiden. Anderzijds, omdat kinderen (in Nederland) lezen vaak niet leuk vinden en daardoor weinig gemotiveerd zijn om zelf thuis te lezen. Met alle negatieve gevolgen van dien. Stichting Voorlezen verwacht dat kinderen samen lezen wel leuk zullen vinden en start daarom met een voorleesactiviteit voor kinderen die zelf kunnen lezen: De Voorleesclub. De Voorleesclub wordt in samenwerking met de buurtvereniging ‘Sterrenburg doet samen’ georganiseerd in Het Tuinhuis, waar ook de bibliotheek van Sterrenburg is gevestigd. De eerste kinderen die De Voorleesclub hebben bezocht zijn positief.

3. Boom roos vis

voorleesfeestje

Pools voorleesfeestje

voorleesles

3.1 Inleiding

Het Nationaal Onderwijsmuseum heeft Stichting Voorlezen gevraagd samen te werken in de randprogrammering bij de tentoonstelling 'boom roos vis'. De tentoonstelling biedt zowel een nostalgische herkenning als informatie over hoe we leren lezen, hoe de methode 'veilig leren lezen' zich heeft ontwikkeld in een veranderende wereld. Stichting Voorlezen onderzoekt in de randprogrammering nieuwe mogelijkheden om het leesplezier te bevorderen. Er is dit jaar veel geleerd over voorlezen in verschillende contexten en met verschillende doelgroepen.

3.2 Voorleesfeestjes in het museum

De pilot 'Voorleesfeestjes in het Onderwijsmuseum' heeft tot doel het stimuleren en activeren van gezinnen met jonge kinderen om tijdelijke tentoonstellingen in Dordtse musea te bezoeken die zij anders niet zouden bezoeken. De onderzoeksvraag is: Hoe kan voorlezen helpen het museumbezoek interessanter te maken voor kinderen en hun ouders?

De pilot is met succes uitgevoerd. Er zijn Voorleesfeestjes in het Nationaal Onderwijsmuseum georganiseerd in het kader van de tijdelijke tentoonstelling 'boom roos vis'. De Voorleesfeestjes in het Dordrechts Museum zijn georganiseerd in het kader van de tijdelijke tentoonstelling 'Wanderlust'. Alle Voorleesfeestjes worden goed bezocht. Niet alleen door gezinnen die musea al regelmatig bezoeken. Ook door gezinnen die de musea nog niet eerder hadden bezocht.

Er zijn twee belangrijke conclusies te trekken:

1. Voorlezen brengt het museum tot leven. Stichting Voorlezen legt creatieve verbindingen tussen het verhaal, de activiteit en de objecten in het museum. Kinderen ervaren, net als hun ouders, dat musea leuk zijn om te bezoeken. Kinderen leren via verhalen beter kijken en ze onthouden informatie over de objecten beter. Ze worden gestimuleerd zelf na te denken over en te fantaseren bij objecten in het museum.

2. Samenwerken loont. Stichting Voorlezen werkt op een persoonlijke en betrokken manier samen met haar Dordtse partners. Door samen op te trekken met Jong GGZ is het gelukt een geheel nieuwe groep ouders met jonge kinderen naar de Voorleesfeestjes in het Onderwijsmuseum en het Dordrechts Museum te begeleiden. De ouders weten nu waar deze musea zijn en dat deze musea ook voor hun gezinnen bereikbaar zijn.

“Jullie brengen een nieuwe doelgroep naar ons museum. Dat is heel waardevol.”
– een educatiemedewerker

“Ik ga naar het museum omdat jullie er voorleesfeestjes organiseren.”
– een ouder

*“Mijn kind had het dagen na het voorleesfeestje er nog over.
Over het verhaal, de activiteit en ook over de rondleiding op zaal.”*
– een ouder

3.3 Voorlezen in de eigen taal

De pilot ‘Voorlezen in de eigen taal’ heeft twee doelen. Ten eerste, het stimuleren van voorlezen in de eigen taal door ouders. Ten tweede, het stimuleren van de meertalige ontwikkeling van Pools-Nederlandse kinderen in Dordrecht. De onderzoeksvraag is: Welke ondersteuning hebben Poolse ouders nodig om voor te (gaan) lezen in hun eigen taal? In hoeverre kunnen de opgedane kennis en ervaring gebruikt worden voor het opzetten van Voorleesfeestjes in andere talen?

De pilot is met succes uitgevoerd. Poolse ouders hebben hun basisschool Poolse prentenboeken geschonken om aan Pools sprekende leerlingen voor te lezen, twee Poolse ouders lezen kleuters op school in het Pools voor en drie Poolse ouders organiseren, samen met Stichting Voorlezen, Voorleesfeestjes in het Pools.

Er zijn vier belangrijke conclusies te trekken:

1. Oprechte belangstelling werkt. Stichting Voorlezen heeft tijd en energie geïnvesteerd om ouders van Pools-Nederlands sprekende kinderen te leren kennen. Er is gesproken over de uitdagingen van ouders in het begeleiden van de meertalige ontwikkeling van hun kinderen. Door deze uitdagingen te erkennen, oplossingen aan te reiken en te bespreken zijn er openingen ontstaan om samen te werken.
2. Een lerende houding is de basis. Stichting Voorlezen weet veel over voorlezen in de Nederlandse cultuur, maar niet over (voor)lezen in de Poolse cultuur. De Stichting vindt het daarom van groot belang dat ze deze cultuur beter leert kennen. Tegelijkertijd ziet de Stichting de Poolse ouders zoeken naar manieren hoe het voorlezen in het Pools in de Nederlandse context het beste georganiseerd kan worden.
3. Poolse ouders hebben belangstelling. Het eerste Poolse Voorleesfeestje in het Onderwijsmuseum wordt goed bezocht. Ouders zijn enthousiast. Kinderen doen actief mee.

Voor de Voorleesfeestjes in het Nederlands is een uur ruim voldoende. Maar een uur blijkt te kort voor de kinderen en hun ouders die de Voorleesfeestjes in het Pools bezoeken. Deze voorleesactiviteit is ook, en misschien wel vooral, het ontmoeten van en spreken met Poolse mede Dordtenaren.

4. Dit is nog maar het begin. Stichting Voorlezen ziet dat de samenwerking met Poolse ouders op gang is gekomen, maar nog verder kan worden ontwikkeld. In 2023 wordt de pilot daarom voortgezet onder de titel 'Dordrecht leest voor'. De kennis en ervaring die in deze pilot is opgedaan, kan worden ingezet voor het voorlezen in andere talen. De pilot leert ook dat bij nieuwe taalgroepen opnieuw het gesprek op gang gebracht moet worden met ouders van meertalige kinderen om hun cultuur rond lezen en voorlezen te leren kennen.

3.4 Voorlezen en laaggeletterdheid

De pilot 'Cursus voorlezen aan je (klein) kinderen' heeft tot doel het empoweren van (groot)ouders die hun (klein)kinderen graag willen voorlezen, maar niet goed kunnen lezen. De onderzoeksvraag is: Welke manier(en) werkt het best om (groot)ouders die moeite hebben met lezen te ondersteunen bij het (gaan) voorlezen van hun (klein)kinderen?

De pilot is met succes uitgevoerd in een taalklas van de Bibliotheek Aanzet. Het succes zit vooral in de ontwikkeling die de cursisten en de cursusleider hebben doorgemaakt. De cursisten zijn zich meer gaan verbinden met boeken, verhalen en met hun eigen mogelijkheden om voor te lezen. De cursusleider is zich nog meer bewust geworden wat kansen en uitdagingen zijn voor mensen die moeite hebben met lezen en toch willen voorlezen.

Er zijn drie belangrijke conclusies te trekken:

1. Mensen die niet goed kunnen lezen, zijn goed in andere dingen. Stichting Voorlezen heeft een appèl gedaan op wat de cursisten wel goed kunnen en ontdekt dat mensen die moeite hebben met lezen goede luisteraars en vertellers zijn. Bijvoorbeeld: de opdracht om zes verschillende technieken te ontdekken die de cursusleider gebruikt tijdens het voorlezen van een verhaal doen de cursisten goed. Beter zelfs dan voorlezers die goed kunnen lezen. Voor lezende voorlezers is het vaak lastig te onderscheiden welke technieken ingezet worden.
2. Voorlezen is allereerst liefde voor boeken ontwikkelen. Stichting Voorlezen heeft in alle voorleeslessen boeken voorgelezen en besproken met de cursisten, want voorlezen begint met liefde voor de verhalen die in de boeken te vinden zijn. In de eerste les zeggen de cursisten geen verstand van boeken te hebben. In de laatste les komen ze tot de conclusie dat het ene verhaal ze meer aanspreekt dan het andere verhaal en dat dit uitmaakt voor hoe je een verhaal voorleest.
3. Nog meer leren over voorlezen en laaggeletterdheid. Stichting Voorlezen ervaart hoe weinig (prenten)boeken echt geschikt zijn voor mensen die niet goed kunnen lezen. De moeilijke woorden, de fantasierijke teksten, het spiegelblad en de vele leestekens in de geschreven verhalen zijn lastig voor de cursisten. Het samen voorlezen van de verhalen gaat de cursisten beter af en vinden ze leuker dan helemaal alleen het verhaal voorlezen. Na zes bijeenkomsten zijn Stichting Voorlezen en de cursisten nog niet uitgeleerd. In 2023 wordt de pilot voortgezet.

“Mag ik eerlijk zijn? Ik kan niet kiezen uit deze boeken. Ik heb niets met boeken.”

- een cursist

“Ik vind het fijn om te leren over leestekens. Ik wist er niks van.”

- een cursist

3. Voorleesvisite

Voorlezen is onze uitnodiging om in contact te zijn met mensen met dementie

3.1. Inleiding

Voorlezen aan mensen met dementie is waardevol. Via de voorlezers bied je de mens met dementie (opnieuw) toegang tot het plezier van boeken en verhalen. En tot een fijn contact; je praat en je lacht met elkaar, de luisteraars voelen zich gehoord en gezien.

3.2. Voorleesvisite thuis

Stichting Voorlezen biedt privébezoeken ‘voorleesvisite’ aan voor ouderen (met dementie). Het is een activiteit die vooral aansluit bij ouderen die altijd van lezen hebben gehouden en dat nu niet meer zelf kunnen en beter tot bloei komen in een één-op-één contact met de voorlezer.

“Weet je nog hoe het de eerste keer was? Toen wilde mijn schoonmoeder niet voorgelezen worden. En laatst vroeg ze zelf of we niet wilden vergeten om een nieuwe strippenkaart te kopen. Het doet haar echt goed, samen lezen en een beetje kletsen.”

– een schoondochter

3.3. Voorleesvisite op locatie

Voorlezen is een ontspannende en betekenisvolle activiteit voor mensen met dementie. Ze worden gezien en gehoord. Het voorlezen verbindt en activeert. Het doet een beroep op wat ze nog weten en wie ze zijn. Het gevoel van zelfvertrouwen en eigenwaarde wordt gestimuleerd. Voorlezen helpt mensen met dementie hun verhaal te vertellen en in gesprek te gaan met de ander. Stichting Voorlezen leest in verzorgingshuizen met groepjes mensen met dementie. Voorlezers lezen een afgesproken aantal keer en in een afgesproken frequentie voor aan een groepje bewoners met dementie. Tijdens het voorleesbezoek wordt afwisselend voorgelezen, gekletst en gezongen. Natuurlijk ontbreekt het kopje thee of koffie met iets lekkers erbij niet. De voorlezers lezen een paar weken lang voor rond een bepaald thema. Ze kiezen ter plekke, en in interactie met de luisteraars, welk verhaal en welk gedicht ze voorlezen. Daarnaast nemen voorlezers voorwerpen mee die het thema op een andere manier overbrengen, via de andere zintuigen.

4. Voorlezen is een vak

goed voorlezen kan je leren

4.1 Inleiding

Stichting Voorlezen traint en begeleidt de eigen voorlezers in goed voorlezen en steeds vaker wordt de stichting gevraagd om ook externe trainingen en workshops te verzorgen. Stichting Voorlezen ontwikkelt zich meer en meer tot dé voorleespartner in Dordrecht en omgeving.

4.2 Trainingen en workshops

Voor voorlezers, zowel binnen als buiten Stichting Voorlezen, biedt Stichting Voorlezen interessante trainingen en workshops over ‘goed voorlezen.’ Speciaal hiervoor is een voorleeskader ontwikkeld die gebruikt wordt bij de voorbereiding en evaluatie van voorleesmomenten. Deelnemers zijn positief over de trainingen en workshops over ‘goed voorlezen’. Ze ontdekken wat er bij komt kijken om goede voorleesmomenten te creëren. Ze leren van de vele praktijkvoorbeelden die worden besproken. Ze verbreden hun blik op voorlezen: het is een talige én sociale activiteit voor jong én oud. In de workshops worden onderdelen van het voorleeskader verder uitgediept, zoals bijvoorbeeld in de workshops ‘meertaligheid en voorlezen’ en ‘spiegels en ramen: kies een inclusief verhaal’.

De workshop ‘spiegels en ramen: kies een inclusief verhaal’ is dit jaar voor de eerste keer aangeboden aan alle gasten (voorlezers en partners) van het verjaardagsfeest van Stichting Voorlezen op 17 november. Een evenwichtig aanbod in verhalen waarin luisteraars zich kunnen herkennen (spiegels) en andere werelden kunnen verkennen (ramen) is voor iedereen van belang, maar zeker voor luisteraars die (te) weinig verhalen worden voorgelezen waarin zij zich zelf niet herkennen. Stichting Voorlezen moedigt met deze workshop voorlezers (binnen en buiten de stichting) aan om hierover na te denken en bewuster boeken te kiezen.

“Ik dacht: waarom duurt de training drie uur, wat is er allemaal te vertellen over voorlezen? Maar de tijd is omgevlogen en er komt veel meer bij goed voorlezen kijken dan ik dacht.”

– een voorlezer

“Ik heb vroeger gewerkt met kinderen met een beperking. Ik heb ze toen ook voorgelezen, maar mij nooit gerealiseerd dat er amper kinderen met een beperking in verhalen voorkomen. Wat erg dat ik mij daar toen niet van bewust was.”

- een voorlezer

4.3 Een eigen bibliotheek

Eén van de voorwaarden om betekenisvolle voorleesmomenten te creëren is de keuze voor het verhaal of het gedicht dat de voorlezer voorleest en hoe ze dit met haar luisteraars verwerkt. Stichting Voorlezen heeft een eigen bibliotheek met een aanbod van boeken, materialen en tips om het voorgelezen verhaal of gedicht te verwerken met de luisteraars. De motivatie om een eigen bibliotheek op te zetten is tweeledig. Ten eerste, niet iedere voorlezer heeft een grote boekenkennis en/of een arsenaal aan mogelijkheden om het voorgelezen verhaal te verwerken. Ten tweede, niet alle boeken die de voorlezer wil voorlezen zijn (op tijd) beschikbaar in de bibliotheek.

Stichting Voorlezen heeft inmiddels een groot archief van geslaagde voorleesmomenten die als tip naar andere voorlezers doorgegeven kunnen worden. Voor voorlezers is het fijn om hiervan gebruik te maken en zowel het boek als het benodigde materiaal van Stichting Voorlezen te kunnen lenen. Voorlezers die ouderen (met dementie) voorlezen lenen regelmatig boeken van de Stichting die niet (meer) te leen zijn via de bibliotheek. Ook heeft de Stichting een collectie kinderboeken in andere talen. Voorlezers die in gezinnen voorlezen waarin ouders een andere taal, dan de Nederlandse taal, met hun kinderen spreken, maken hier dankbaar gebruik van en lenen deze boeken voor het gezin dat zij bezoeken.

Voorlezen doe je samen. Samen een voorleesmoment voorbereiden of samen nadenken over het beste verhaal of een aansprekende verwerkingsactiviteit maakt het voorlezen nog leuker. Daarom investeert Stichting Voorlezen in een eigen bibliotheek en advies op maat voor haar voorlezers.

5. Organisatie

“We staan klaar voor onze voorlezers en bieden inspirerende trainingen en workshops”

5.1 Inleiding

Stichting Voorlezen is een organisatie met een kleine overhead en een grote impact. De organisatie van Stichting Voorlezen wordt geleid door de directeur met een klein team van betaalde medewerkers en een grote groep vrijwillige voorlezers en voorleesambassadeurs. De organisatie is gegroeid in projecten en pilots, vrijwilligers en ook financieel is het de Stichting dit jaar goed gegaan.

5.2 Directeur, projectondersteuner en vrijwilligers

De directeur en projectondersteuner vormen een krachtig duo dat leiding geeft aan Stichting Voorlezen; enthousiast, betrokken, creatief en goed in organiseren. Dit jaar is het bureauteam uitgebreid met een betaalde medewerker die enkele administratieve taken op zich heeft genomen en een projectcoördinator. De projectcoördinator is ingehuurd om voorleespret op school inhoudelijk vorm te geven en de vrijwillige voorlezers hierin te begeleiden. Allen zijn voor een klein aantal uren per week of per project ingehuurd als zelfstandig ondernemer dan wel via een pay-roll constructie. Ze hebben dit jaar heel veel werk verzet in samenwerking met een grote groep vrijwillige voorlezers.

Stichting Voorlezen waardeert de inzet van haar (nieuwe) vrijwilligers zeer. Mede door hun inzet, kennis en vaardigheden, zijn onze projecten kwalitatief van hoog niveau. Omgekeerd is er ook waardering. Voorlezers zijn blij met de praktische en kundige ondersteuning van het bureauteam. Voorlezers komen regelmatig langs in het kantoor om samen te sparren, boeken en ander materiaal te lenen.

In de onderstaande tabel is te zien hoeveel voorlezers, voorleesambassadeurs en andere vrijwilligers zich in 2022 ingezet hebben bij de verschillende projecten en pilots, hoeveel vrijwilligers daarvan voor het eerst zijn gestart en hoeveel vrijwilligers definitief gestopt zijn bij de Stichting.

Dit jaar hebben vier voorlezers in twee of meer projecten voorgelezen of ondersteunende werkzaamheden verricht. Het gaat veelal om voorlezers die groepen kinderen of ouderen voorlezen. In 2022 hebben 79 mensen zich vrijwillig ingezet voor een project of een pilot van Stichting Voorlezen. Naast deze actieve groep vrijwilligers heeft de Stichting contact met mensen die benaderd mogen worden voor een voorleesproject of – activiteit die bij hen past, qua opzet en qua tijdsmoment en –investering.

Vrijwilligers 2022			
Project/evenement	aantal	waarvan nieuw	waarvan gestopt
Voorleespret thuis	30	7	2
Voorleespret op school	5	0	1
Voorleespret in de wijk	2	2	0
Voorleespret op de zomerschool	3	0	0
Voorleespret in het museum (pilot)	10	2	0
Poolse Voorleesfeestjes (pilot)	3	3	0
Cursus voorlezen NT1 laaggeletterd (pilot)	0	0	0
Voorleesvisite op locatie	8	3	0
Voorleesambassadeurs	16	5	1
Ondersteuning	3	0	1
Raad van Toezicht	3	0	0
totaal	83	19	5

5.3 Partners en opdrachtgevers

Voorlezen doe je samen. Dit geldt voor het voorleesmoment zelf: voorlezer en luisteraar(s) beleven samen het voorgelezen verhaal of gedicht. Dit geldt ook voor Stichting Voorlezen met haar partners en opdrachtgevers. Geen actie, activiteit of project doet Stichting Voorlezen alleen. De vorm van samenwerking verschilt: het samen uitvoeren van een project, het samen initiëren van een activiteit of sponsoring-in-natura.

2022 is het tweede jaar dat de Stichting tegen betaling voorleesprojecten ontwikkelt en uitvoert voor basisscholen. We zetten de komende jaren in om voor meer basisscholen van betekenis te kunnen zijn. Scholen zouden, zo vindt Stichting Voorlezen, voorlezen meer als een basisvoorziening moeten inrichten, omdat voorlezen een belangrijke en vormende activiteit is voor de algemene (lees)ontwikkeling van kinderen.

5.1. Huisvesting

Stichting Voorlezen houdt, sinds eind 2020, kantoor op de eerste etage van kinderboekwinkel de Giraf in Dordrecht¹. Het hebben van een eigen kantoor heeft ons contact met de voorlezers versterkt. Voorlezers komen regelmatig langs om te sparren en om boeken en ander materiaal te lenen of terug te brengen. Het heeft ook de samenwerking met kinderboekwinkel De Giraf en de Bibliotheek Aanzet verstevigd. We spreken elkaar vaker en zijn daardoor beter van elkaars ontwikkelingen op de hoogte en kunnen sneller doorverwijzen en samen plannen maken en uitvoeren.

5.5 Financiën

Stichting Voorlezen heeft 2022 financieel afgesloten met een klein positief resultaat. Voor Stichting Voorlezen is de opgebouwde financiële reserve van belang om risico's te kunnen managen: tegenvallende omzet en ziekte of andere uitval van directeur en haar medewerkers.

Dit jaar is het eerste jaar dat de stichting meer voorleesprojecten in opdracht heeft uitgevoerd dan voorgaande jaren. Dit is met name geïnitieerd door het beleid van Gemeente Dordrecht dat met het Dordts Leer Programma (DLP) basisscholen financieel stimuleert meer te doen voor leerlingen met uitdagingen op het gebied van taal en rekenen. De stichting heeft hierdoor meer projecten op maat kunnen maken voor Dordtse basisscholen. Hiermee heeft Stichting Voorlezen laten zien dat ze veel kennis heeft van en ervaring heeft met voorlezen, het enthousiasme over voorlezen op een inspirerende wijze kan overdragen en kwalitatief goede voorleesmomenten kan organiseren.

Een uitdaging voor Stichting Voorlezen is daarbij het bepalen van een goede prijs-kwaliteit verhouding. De Stichting heeft als uitgangspunt dat al het betaalde werk financieel gedekt moet worden. In de praktijk blijkt dit een uitdaging. Er gaan veel uren zitten in het faciliteren en voorbereiden van voorleesmomenten. Daarbij gaat het onder andere om uren die niet rechtstreeks toe te leiden zijn naar de voorleesmomenten, en niet vrijwillig kunnen worden uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld: het werven en scholen van voorlezers en het overleggen en afstemmen met voorlezers, luisteraars en voorleeslocaties. Voorleesmomenten lijken, voor buitenstaanders, vaak makkelijk en snel te realiseren, maar kwalitatief goede voorleesmomenten zijn arbeidsintensief. Eén van de projecten waarbij dit met name speelt is 'voorleespret thuis'. Dordtse basisscholen² beoordelen het project vaak als 'belangrijk, maar te duur', ondanks het gegeven dat ze hiervoor DLP-subsidie kunnen aanvragen. Stichting Voorlezen maakt zich zorgen over de toegankelijkheid van dit project. Het hangt nu (te) veel af van waar een kind op school zit en of deze school 'voorleespret thuis' aanbiedt.

¹ De Bibliotheek AanZet heeft het gebruik van dit kantoor gratis toegezegd aan Stichting Voorlezen zolang de stichting bij de Bibliotheek Aanzet de Giraf gevestigd is. Het basisscholen 2025 subsidie kunnen aanvragen via het Dordts Leer Programma van Gemeente Dordrecht om taalprogramma's aan te bieden voor hun leerlingen.

Stichting Voorlezen vindt dat voorlezen ingericht moet worden als een basisvoorziening op scholen en andere organisaties die met kinderen werken. Om dit te stimuleren is Stichting Voorlezen met Gemeente Dordrecht overeengekomen dat het egalisatiefonds, dat is opgebouwd uit subsidies van Gemeente Dordrecht, dit jaar opgenomen wordt voor en besteed wordt aan het project ‘voorleeslijn’³. Stichting Voorlezen heeft hiervoor een groep voorleesbevorderaars bij elkaar geroepen en een samenwerking op gang gebracht (zie: paragraaf 1.3 voorleesbevorderaars).

Meer informatie over de financiën van Stichting Voorlezen is te lezen in de jaarrekening 2022. De jaarrekening is op te vragen bij de directeur van Stichting Voorlezen via info@voorlezen.org.

³ ‘Voorleeslijn’ is de werknaam die Stichting Voorlezen in 2021 aan dit project heeft gegeven. Dit jaar is deze naam alleen intern gebruikt. Extern is gesproken over het verbeteren van het voorleesklimaat in Dordrecht.

6. Governance

6.1 Inleiding

Op Stichting Voorlezen is de Governance Code Cultuur van toepassing. Deze code is leidend voor het inhoudelijke verslag, zie voorgaande hoofdstukken, van de directeur-bestuurder, en voor het verslag van de Raad van Toezicht in dit hoofdstuk.

6.2 Verantwoording Raad van Toezicht

In 2022 is de Raad van Toezicht vijf keer bij elkaar gekomen. Alle vergaderingen zijn gehouden in het bijzijn van de directeur. Aan de orde zijn geweest: de inhoudelijke voortgang van de projecten, de commerciële en financiële resultaten, risico en controle met betrekking tot de financiële administratie, strategiebepaling voor de komende jaren en het werven van een nieuwe toezichthouder. Speciale aandacht is geschonken aan de gevolgen van Corona en het (fysiek) opstarten van de verschillende activiteiten.

De voorzitter van de Raad van Toezicht heeft periodiek bilaterale overleggen gehouden met de directeur-bestuurder.

De Raad van Toezicht heeft een zelfevaluatie uitgevoerd en hiervoor de vragenlijst van PWC gebruikt⁴. Het oordeel van de Raad van Toezicht is dat zowel de Raad van Toezicht als de Raad van Bestuur individueel en in samenwerking goed tot zeer goed functioneren.

Het is voor de directeur een uitdagend jaar geweest; coronabeperkingen, initiëren en uitvoeren van (nieuwe) projecten en het werven van nieuwe opdrachten. Wij bedanken haar voor haar enthousiaste inzet, fijne samenwerking en vaste strategische koers op de toekomst. Haar grote inzet om het voorlezen in Dordrecht en omgeving op de kaart te zetten en organisaties te stimuleren en enthousiasmeren om méér met voorlezen te doen, waarderen wij zeer, en is van groot betekenis in onze samenleving waar lezen een grote uitdaging is.

De Raad bestaat per 31 december 2022 uit de navolgende personen⁵:

Piet Hoogendoorn, voorzitter
Bert van de Burgt
Heleen Bonninga – van den Hil

Piet Hoogendoorn
voorzitter Raad van Toezicht

⁴ De evaluatie is op te vragen bij de directeur van Stichting Voorlezen via ilse.vd@voorlezen.org.

⁵ Het rooster van aftreden is op te vragen bij de directeur van Stichting Voorlezen via ilse.vd@voorlezen.org.